

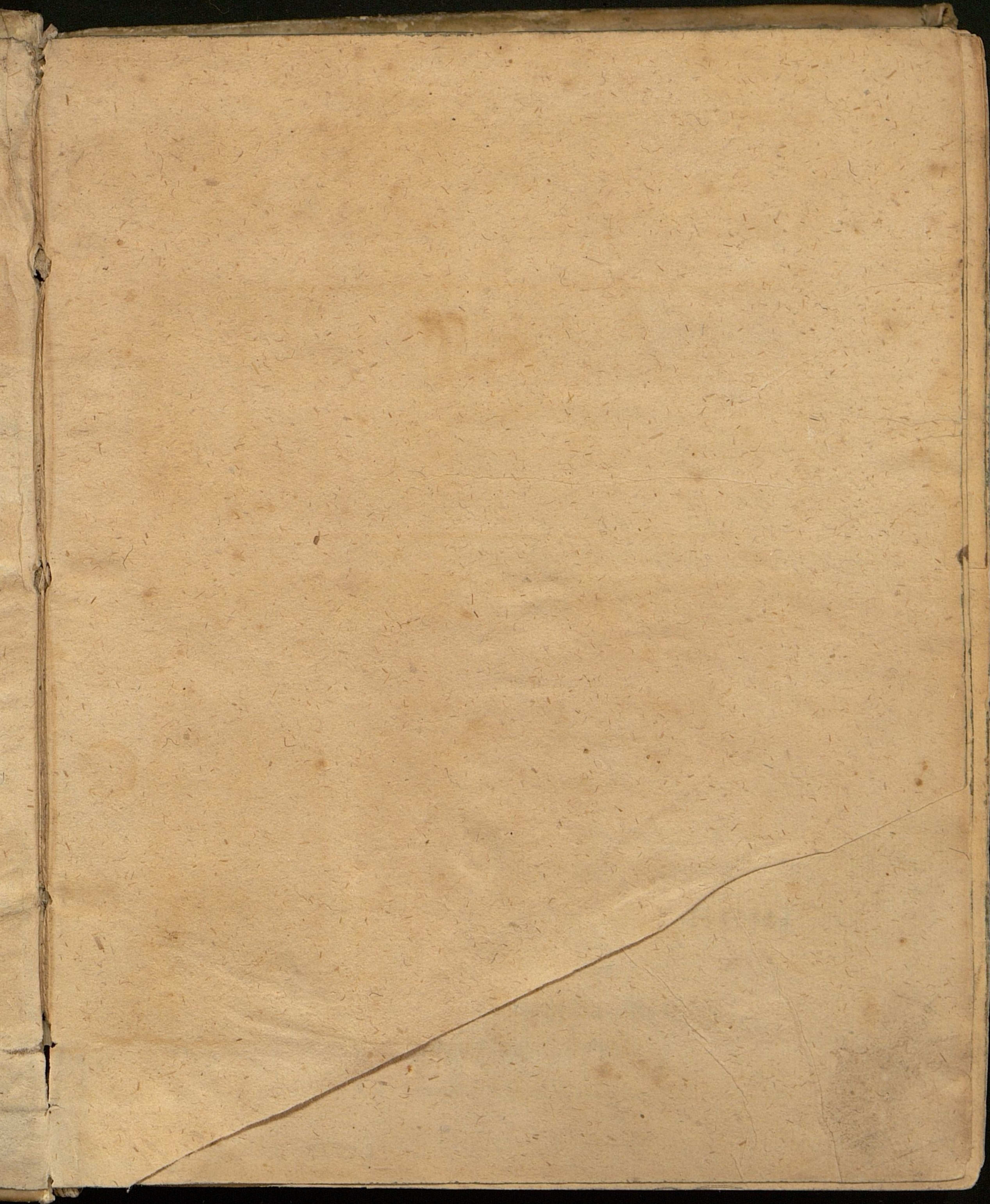
G A F

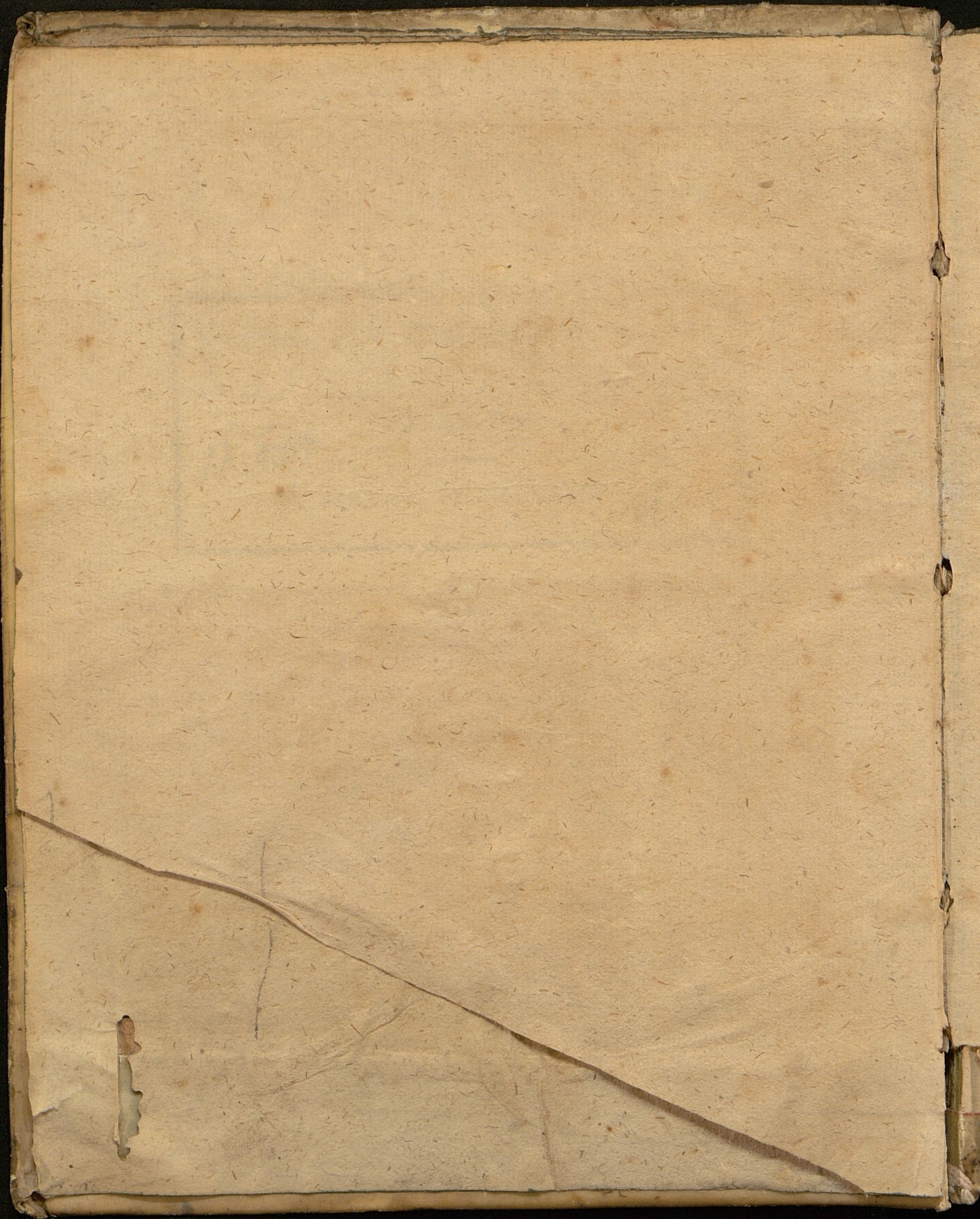
A 6

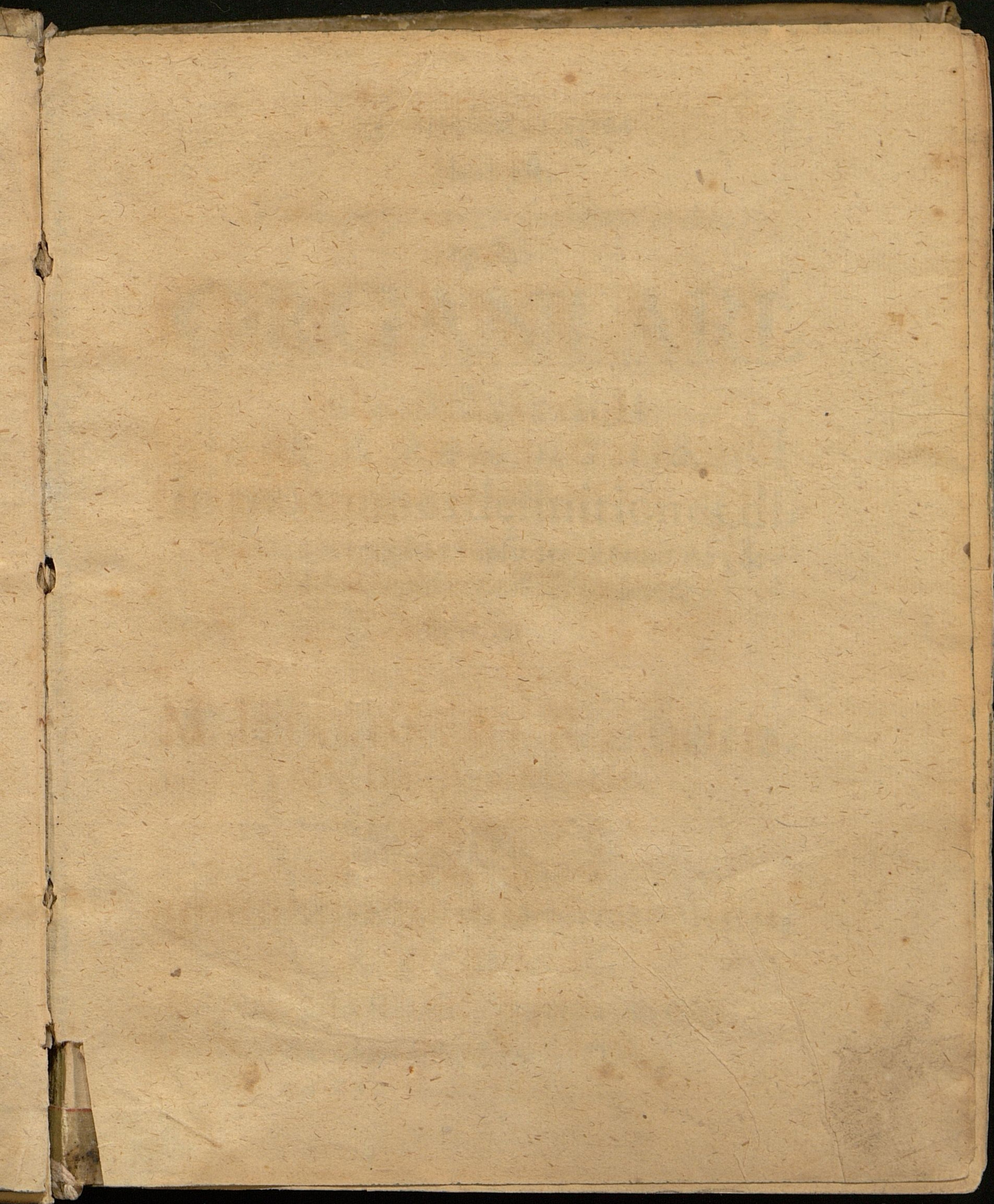

~~B. A. 20.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
14 A 27
SIGNAT. 61515CCCCXIII. *mk*

3

PRÆCEPTA
ETHICÆ,
SIVE
PHILOSOPHIÆ
MORALIS

Ex Aristotele, aliisque probatis Au-
ctoribus collecta, & adjuvandæ memoriæ
causâ TABULIS Synopti-
cis inclusa

à

M. JOHANNES STIERIO.

EDITIO SECUNDA.

Impensis Johannis Birckneri, Bibliop. Erff.

SCHLEUSINGÆ,
Excusa Typis PETRI FABRI,
ANNO 1635.

*Perillustribus & Generosissimis Comitibus
& Dominis,*

Dn. Christiano Gunthero,
Juniori,

D. Anthonio Gunthero,

Dn. Ludovico Gunthero,
Juniori,

Fratribus Germanis,

*Perillustris & Generosissimi Comitiss
ac Domini,*

Dn. Christiani Guntheri Filiis, Sacri
Romani Imperii Quatuorviris, Comitibus in Schwarz-
burg & Hohnstein/ Dominis in Arnstadt/ Sondershausen/ Leuz-
tenberg/ Lohra & Klettenberg/ &c. Dominis
suis clementibus.

Has Tabulas Ethicas

submissè ac devotè

offert & consecrat

M. JOHANNES STIER.

PROOEMIUM.

De Natura & Constitutione Ethicæ.

De NATURA & CONSTITUTIONE ETHICÆ V. not.

I. Nomen, circa quod observ.

1. ἠθικολογία. Ethica dicitur ἀπὸ τῆς ἔθης, à consuetudine, seu assuetudine, propterea, quod consuetudine, id est crebro usu & assiduo exercitio mores induamus & conformemur; vel dicitur ἀπὸ τῶν ἠθῶν, à moribus, propterea quod circa mores ad honestatem informandos & efformandos tota occupata.

2. ἠθικολογία Vocabulum ETHICÆ sumitur dupliciter

Generaliter, pro tota Philosophia practica, cuius ambitu Ethica specialiter sic dicta & Politica, & Oeconomica comprehenduntur.

Specialiter, pro prima Philosophiæ practicae parte, quæ generalia de virtute & Summo bono præcepta explicat. In qua significatione hoc loco accipitur. Dicitur etiam Philosophia moralis, item civilis, doctrina de moribus.

II. Quid sit? R. ETHICA est prudentia hominem ita virtutibus informans, ut summo fruatur bono, Pratorius in proem. Theatr. Eth. vel ETHICA est practica Philosophiæ pars absoluta de summo hominis civilis bono assequendo. Donaldsonus l. I. Synops. Philos. Mor. c. I.

III. Subjectum, sive Objectum, est homo, quatenus civiliter beandus, h. e. quatenus homo bono privatus est, & eidem recipiendo aptus. Idoneus auditor hujus disciplinæ non potest esse quivis, cujus ætas aliarum disciplinarum capax est, sed ille demum, qui præterea etiam rectè natus & educatus est, ut non tantum aliquod discrimen honestorum & turpium jam norit, sed & assuetus non nihil sit ad animi affectus refrænandos. Hornejus l. I. civilis doct. de moribus c. 2. §. 8.

IV. Finis, qui est vel

Primarius, est vel

Internus, est hominem bonis moribus seu virtutibus informare, vel instruere intellectum, quomodo is appetitum possit ac debeat regere.

Externus, est summa hac in vita felicitas sive Summum Bonum.

Secundarius seu usus Ethica prodest

1. Homini, quoad se ipsum, ut homo seipsum cognoscat.

2. Homini, quoad alios, ut cum iis vivat justè, amicè, honestè, liberaliter &c.

3. Aliis Scientiis & facultatibus. Vbi desinit Ethicus, ibi incipit Ictus.

V. Divisio. Partes Ethicæ sunt duæ

1. Εὐδαιμονολογία, quæ agit de fine, nempe de beatitudine seu Summo Bono. vide pag. 2.

2. Ἀρετολογία, quæ agit de virtutibus seu mediis ad Summum Bonum ducentibus vide pag. 4.

2
PARS I. PHILOSOPHIÆ MORALIS.

De Summo Bono.

Caput I. De appellationibus & proprietatibus
Summi Boni.

I. An sit? R. Esse ex omnibus bonis, quæ in hac vita obtingere nobis possunt, unum aliquod summum necesse est: Cum enim non tantum omnis actio cum ratione suscepta propter certum finem sit, sed etiam finium illorum unus propter alterum, oportet, ut in uno tandem omnia studia & actiones nostræ desinant, quod sit finis omnium, id est, ad quod omnia referantur cætera, ipsum autem aliò nusquam, nisi in infinitum abeat, frustra- que nobis natura indidisset boni appetitum, nihil enim esset in quo ille acquiesceret. Horneius l. I. c. 3. § 8.

II. Appellationes quæ sunt vel

- Græca: dicitur
 - 1. ευδαιμονία, à bono dæmone.
 - 2. ευζωία, beata vita.
 - 3. ευτυχία, bona fortuna, quâ commodè carere nequit.
 - 4. μακαρισμός, ab adjuncta lætitia.
 - 5. ευπραξία, proba actio.
 - 6. τὸ ἀγαθόν, bonum.
- Latina: Dicitur felicitas, beatitudo, summum bonum, finis hominis, beata vita sc. civilis.

III. Proprietates. Summum bonum est

- 1. οἰκεῖον ἀγαθόν, Bonum proprium & domesticum, 1. Ethic. 3. quod particeps hujus boni non ab aliis petere cogatur, sed sibi habeat, eo que pro lubitu utatur.
- 2. δύσκινητον, difficulter mobile, 1. Ethic. 3. Natura videlicet bonum est & constans, quod bonum virum firmiter consistere facit.
- 3. κοινωνικόν, sui communicativum, 1. Ethic. 1. Quò enim latius extenditur bonum & communicatur, eò melius est.
- 4. αὐτάρκης, se ipso contentum, 1. Ethic. 5. Non enim quaerit aliud extra se bonum.
- 5. δι' αὐτὸ ἀγαπητὸν, propter se expetibile, 1. Ethic. 13. Alterius enim causa, si quaeratur, non erit summum.
- 6. πρακτικόν, agibile, 1. Ethic. 4. quia hominis studio & labore comparatur.
- 7. Non dormientis ac otiosi.
- 8. μὴ βίαιον, non violentum, 1. Ethic. 3. per violentiam hic intelligimus vim & fraudes, à quibus sit alienissimum.

IV. Quid sit? vide cap. II.

V. Causa efficiens. } vide cap. III.

VI. Subiectum. }

VII. Accidentia, quæ ad existentiam & ornatum S. B. faciunt. vide cap. IV.

De SUMMO BONO VII. not.

Caput II. Quid sit Summum Bonum.

Quid sit Summum Bonum explicatur tum

Αποφατικῶς,
SUMMUM BO-
NUM consistit

- 1. Neq; in voluptate sc. corporis, quia
 - 1. Summum Bonum est homini proprium. Voluptas non est homini propria, sed & brutis competit.
 - 2. Voluptas est violentia, tum ratione originis, tum ratione operationis.
 - 3. Voluptas non est constans & perpetua.
- 2. Neq; in honore, quia
 - 1. Honor non est in ejus potestate cui defertur, sed illius, qui cum alteri defert. Felicitas verò in nostra potestate esse debet.
 - 2. Summum Bonum expetitur propter se. Honor autem non expetitur propter se, sed propter virtutem, & ejusdem testimonium.
- 3. Neq; in divitiis, quia
 - 1. Divitiæ non per se expetuntur, sed ejus, quem in vita præstant, usus gratia.
 - 2. Felicitas est bonum stabile & firmum. Divitiæ verò facile eripiuntur aut auferuntur.
- 4. Neq; in idearum contemplatione, quia
 - 1. Querimus bonum practicum, non contemplativum.
 - 2. Etiam mali speculari valent ideas, quod de S. Bono affirmare non possumus.
- 5. Neq; in virtutis habitu, quia
 - 1. S. Bonum est perfectissimum, cui nihil addi potest. Sed habitui virtuoso aliquid addi potest sc. operatio.
 - 2. Habitus virtutis etiã inesse potest otioso & dormienti: quibus tamen non competit felicitas.

Καταφατικῶς, SUMMUM BONUM positum est in actione secundum virtutem optimam & perfectam in vita perfecta. ἡ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐνέργεια ψυχῆς λογικῆς κατ' ἀρετὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην, ἐν βίῳ τελείῳ. Summum Bonum est operatio sive actio animæ rationalis secundum virtutem optimam & perfectissimam in vita perfecta. 1. Ethic. Nicom. 7.

Caput III. De Causa efficiente & Subiecto Summi Boni.

Seq. Summi Boni

Causa efficiens, quæ vel

Subiectum, de quo 4. not:

- Remota, est DEUS Opt. Max. à quo omnia bona. Si quod n. aliud Deorū munus est inter homines, multo magis Summū Bonum erit θεόςδοτον ἢ θεόπεμπλον.
- Proxima, est a suefactio & disciplina: hoc pacto enim virtus paratur. Hinc Summum Bonum μαθητὸν καὶ ἑδύσον recte vocatur.
 - 1. Beatitudo non est bestiarum, sed hominum, qui secundum virtutem perfectè agunt.
 - 2. Felicitas moralis non est mortuorum, sed viventium. Unde homo hac in vita potest esse beatus.
 - 3. Animal irrationale & actu & potentia expers est hujus beatitudinis: infans verò actu tantum.
 - 4. Miseria & beatitudo practica in eodem subiecto nequeunt simul consistere.

Pars I. Philosophiæ moralis.

Caput IV. De Accidentibus Summi Boni.

Accidentia S. B. sunt

Primaria, Animi, ut bona conscientia, quæ consistit in tranquillitate animi & lætitia cordis.
 quæ vel Corporis: ut Sanitas. Oportet ut & corpus valeat & alimentum & cetera suppetant, inquit Aristot. 10. Ethic. 8.

Secundaria, quæ in externis bonis consistunt; ut bona fama, honor, amici, divitiæ. (Virtutis actio, in qua consistit Summum Bonum, non excludit illa, quæ instrumenta quasi sunt & materia talium actionum: Nam actio illa perfici nequit sine aliquibus saltem fortunæ bonis, & impeditur sæpe ab adversitatibus. Aliud itaque est Summum Bonum non posse esse sine bonis fortunæ; Aliud Summum Bonum esse bona fortunæ. Hornejus l. 1. c. 8. §. 5.)

PARS II. PHILOSOPHIÆ MORALIS.

De Virute.

Caput I. De Virute in communi.

De VIRTUTE in communi III. not:

I. Nomen, /
cujus not:

1. Ετυμολογία. Virtus non à vi seu violentia, sed à viro nomen habet, Cic. l. 1. Tusculan. quest. Græcis dicitur ἀρετή vel ἀπὸ τῆς αἰρεῖν, à tollendo, quia homines ad summa & maxima elevat & extollit, vel ab ἀρέσκω, placeo, qf. ἀρεσός, vel ab ἐργώ, amo qf. ἐργότη, vel ab αἰρέομαι, eligo qf. αἰρετή, vel ἀπὸ τῆς ἀρεῖας, à Marte id est bello, quia in bello virtutis vis præcipuè elucet.

2. Ομωνομία. Vocabulum virtutis variè sumitur

1. Generatim significat vim, efficaciam, qualitatem, facilitatem, & operationem cujusque rei: ut virtute foeniculi acuminantur oculi.
2. Speciatim ad hominis animum refertur, in quo habitus bonos & laudabiles denotat & ejus partis, quæ ratione prædita, & illius quæ per se rationis expertis, illi tamen morem gerere potest.
3. Κατ' ἐξοχήν fortitudinem, quæ viro maximè digna significat.
4. Poëtis significat per metonymiam bonam famam, potentiam, res secundas & alia, quæ virtutem sequuntur, bonorum genera.
5. Moris est, ut virtutem Catonis aut Scipionis pro ipso Catone & Scipione dicamus, quod in aliis etiam locum habet Heiderus parte 2. Phil. Mor. p. 146.

II. Quid sit? R. VIRTUS est habitus animi, quo vir bonus efficitur ad munus suum bene ac laudabiliter obeundum, Donald. l. 2. c. 1. vel Virtus est habitus animi laudabilis conveniens ad certam rationem. Heiderus l. d. p. 148.

III. Quotplex sit? R. Virtus est vel

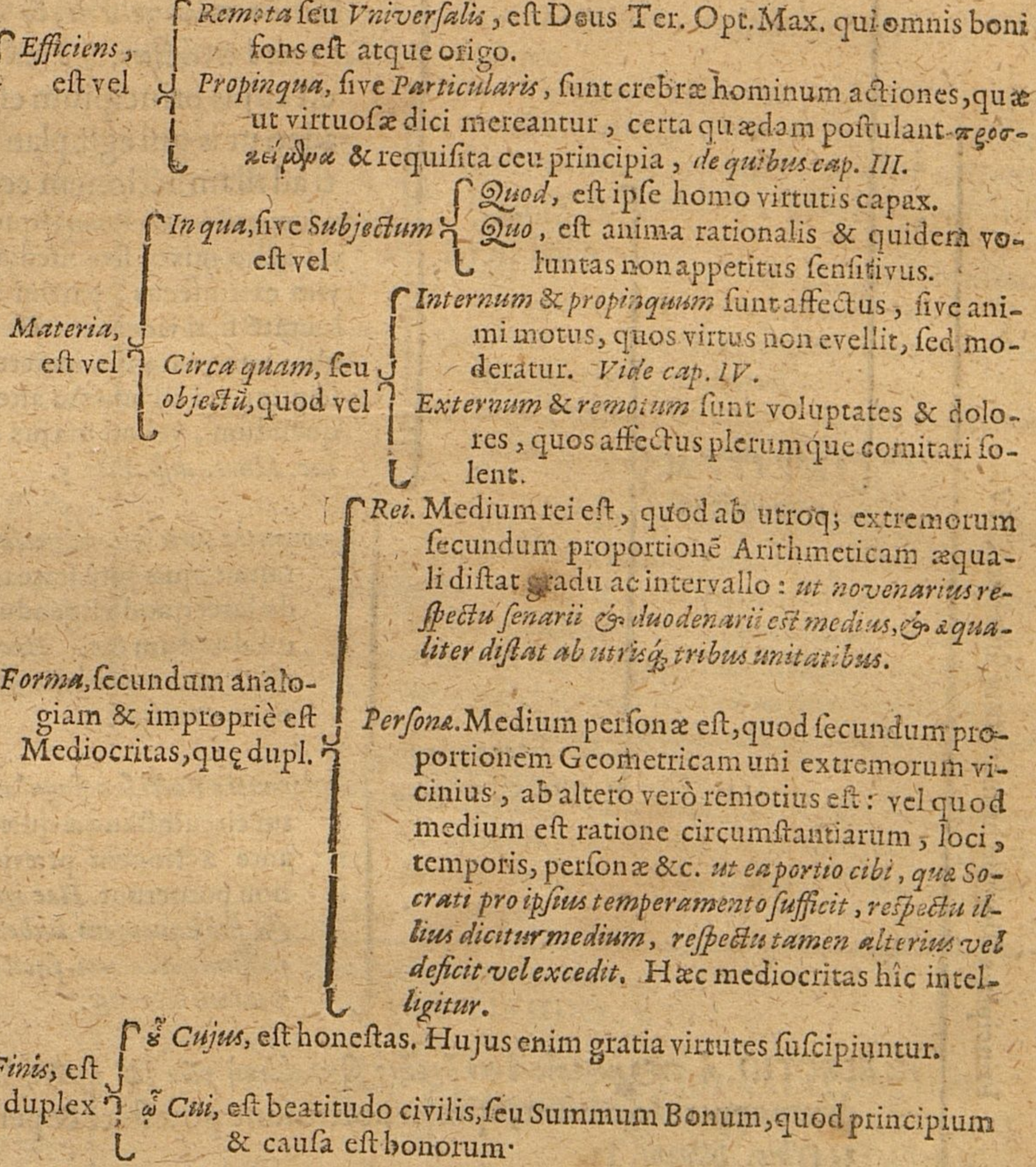
MORALIS ἠθικὴ, quæ appetitum perficit. vide cap. II. & seqq.
 INTELLECTUALIS Νοητικὴ, quæ intellectum perficit. vide infra cap. XX. Virtutes morales & intellectuales si inter se comparantur, morales maximè virtutes dicuntur, intellectuales autem eorum quid tantum.

Pars II. Philosophiæ moralis.

Cap. II. De Virtute Morali in communi.

I. Quid sit? R. Ἀρετὴ ἐστὶν ἕξις θεωρητικὴ, ἐν μεσότητι ἕσται τῆ ἀρετῆς ἡμῶν, ὡς ἀπομύθη λόγῳ, καὶ ὡς ἂν ὁ Φρόνιμος οἴσεται. VIRTUS est habitus electivus in mediocritate consistens, ea quæ ad nos est definita ratione, & ut definierit ipse prudens. 2. Ethic. Nicom. 6.

De VIRTUTE MORALI in communi V. not:

III. Oppositum, est VITIUM MORALE. Vitium est habitus eligendi mala, seu sectandi ea in vita, quæ à modo & mediocritate aberrant, sive id excessu fiat, sive defectu. Horneius l. 3. Ethic. c. 3 §. 4. Vitium est habitus cum præelectione conjunctus in nimium vel parum declinans. Piccolom. gr. 9. c. 90.

IV. Divisio. Vide cap. V.

V. Cognata & Affinia sive fructus & comites virtutum indivisibiles. Vide cap. XIX. & seq.

Pars II. Philosophiæ moralis.

Capit III. De principiis actionum humanarum.

SPONTANEVM, τὸ ἐκείσιον ἐστίν, ἔ δὲ ἄρχῃ ἐν αὐτῷ εἰδὼς τὰ κατὰ φύσιν ἐν οἷς ἢ πρῶξις, Spontaneum est cujus principium est in ipso agente sciente singula, in quibus est ipse actus. 3. *Ethic. Nicom. I.*

Absolutè violentum. τὸ βίαιόν ἐστιν, ἔ ἢ ἄρχῃ ἔξωθεν ποιῶντι ἔσται, ἐν ἣ μὴδὲν συμβάλλεται ὁ πρῶξιων, ἢ ὁ πάχων. Violentum est cujus principium est extra agentem, adeo ut is qui agit planè nihil adjuvanti ad illam actionem conferat. 3. *Ethic. I.*

Violentum,
quod est vel

Secundum quid violentum, quod dicitur mixtum vel actio mixta sive media, quod partim per vim extrinsecus, partim intrinsecus per voluntatē fieri videatur: Ut quandò illud quod aliàs nunquam susciperetur, nunc tamen suscipitur vel ad bonum aliquod insigne consequendum, vel ad majus malum evitandum. *Iac. Mart. disp. Eth. 5.*

INVITVM,
quod est vel

Ignorantia Juris seu universalium, cum illa ignoramus, quæ jure scire tenemur. e.g. quando latet quod eligendum, quid honestum, quid justum &c. *Hæc ignorantia crassa & affectata nec invitam actionem facit, nec veniam meretur.*

Per ignorantiam,
quæ est duplex

Ignorantia Facti seu singularium, cum ignorantur circumstantiæ quædam singulares, quæ ante actionem prævideri aut præcaveri non potuerunt. *Hæc ignorantia si caret dolo, & subsequentem habet pœnitentiam ob admissum peccatum, facit actionem invitam & veniam meretur.*

Principia actionum humanarum sunt potiss. IV.

II. ELECTIO. ἢ προαίρεσις ἐστίν ὄρεξις βελβλικὴ τῶν ἐφ' ἡμῶν. Electio est præmeditata appetitio eorum, quæ in nostra sunt potestate & per nos fieri possunt. 3. *Ethic. Nicom. 12.*

III. CONSULTATIO. ἢ βέλβσις ἐστίν τῆς ψυχῆς λογισμὸς περὶ τῶν πρακτῶν. Consultatio est ratiocinatio de mediis, per quæ ad finem in agendo pervenitur. 3. *Ethic. Nicom. 3.* Sub deliberationem ergò cadunt quæ fieri à nobis possunt, non autem aliena, uti nec necessaria neque fortuita.

IV. VOLUNTAS. ἢ βέλβσις ἐστίν τῆς αἰσθῆς ἢ φαινομένης αἰσθῆς μὴ λόγῳ ὄρεξις. Voluntas est boni vel veri vel apparentis cū ratione appetitio. 3. *Ethic. Nicom. 4.* Vocabulum voluntatis hîc non pro ipsa potentia volendi, aut actu voluntatis primo, sed pro secundo accipitur.

De AFFECTIBUS III. noc.

I. Quid sint? R. AFFECTUS est motus appetitus sensitivi ex apprehensione boni vel mali cum aliqua mutatione non naturali corporis. *Comimbr. disp. Eth. 6. q. 3. a. 1. vel Passio animæ nihil aliud est, quam motus appetitivæ virtutis in perfectione boni. vel in fuga mali. Tom. 2. Eth. lect. 3.*

II. Subjectum. Affectus omnes pertinent ad animam sentientem, nec tamen ad facultatem si- ve potentiam ejus apprehensivam, sed appetitivam.

Amor, est motio appetitus, qua rem aliquam prosequimur, quatenus utilis & delectabilis

Odium, est motio appetitus, qua rem aliquam fugimus & repellimus, quatenus inutilis & injucunda.

Concupiscentia, est appetitio ejus quod delectat, h. e. quod delectationem sensibus creat.

Gaudium, est appetitio, qua bonum amplecti- mur, fovemus, tenemus.

Dolor & Tristitia, oriuntur, quando appetitus conjungitur cum malo, id q; percipit.

Appetitum concupi- scibilem, ut

Spes, est appetitio boni futuri cum difficultate con- juncti sed quod consequi tamen possumus.

Timor, est dolor & perturbatio orta ex imaginatio- ne futuri mali, aut ejus quod lædere nos potest.

Audacia, est motus, qui promptos facit ad aggredien- dum quod speramus, id est ad superandum pericu- lum quod imminet, sive quod adeptione boni alicujus nos prohibet.

Ira, est appetitio cum dolore conjuncta vindictæ si- ve ultionis propter eam, quæ apparet parvipen- sionem vel in se, vel in suorum quempiam con- venientem.

Caput V. De Divisione virtutis moralis.

VIRTUS alia est

Perfecta, quæ ver- satur vel circa

Corpus hominis, ut

FORTITUDO, c. VI.

TEMPERANTIA, c. VII.

Pecuniam, ut

LIBERALITAS, c. VII.

MAGNIFICENTIA, c. IX.

MAGNANIMITAS, c. X.

Honores, ut

MODESTIA, c. XI.

Iram, ut MANSUETUDO, c. XII.

Conversationem, ut tres virtutes homiliticæ

COMITAS

VERITAS

URBANITAS

c. XIII

Contractus, ut JUSTITIA, c. XIV. XV. XVI.

Imperfecta, quæ est dispositio ad virtutem perfectam: ut sunt SEMIVIRTUTES, c. XVII.

Perfectissima, ut VIRTUS HEROICA, quæ est virtutum moralium eminentia, c. XVIII.

Pars II. Philosophiæ moralis.

Capit VI. De Fortitudine.

De FORTITUDINE V. not:

1. *Ἐπιμελολογία*. Fortitudo nomen habet à ferendo. *Græcis* dicitur *ἀνδρεία* ἀπὸ τῆς ἀνδρείας à viro, non quod in solos viros cadat, sed quod maxime digna sit sexu virili, in eorum frequentior.

- I. Nomen cuius observ.
 - 2. *Ὀμανυμία* Vocabulum fortitudinis sumitur
 - 1. Pro qualibet virtute, quatenus animo firmitatem aliquam ad agendum tribuit.
 - 2. Pro corporis & virium naturalium vigore.
 - 3. Pro quovis contemptu periculorum, & sic audaciæ quoque competit.
 - 4. Propriè, pro ea virtute, quæ circa fiduciam & metum versatur: id est, confidenti & intrepido animo esse docet.

II. Quid sit? R. *Ἀνδρεία ἐστὶ μεσότης ἐν φόβῳ καὶ θάρσει*. FORTITUDO est mediocritas circa metum & fiduciam. 3. *Ethic. Nicom. 7.* Fortitudo est virtus mediocritatem servans in iis, quæ metum aut fiduciam in periculis honestatis causa adeundis, vel perferendis adferre possunt. *Donald. lib. 3. c. 1.*

- III. Objectum, est vel
 - Internum, quod est timor & fiducia, magis tamen timor.
 - Externum, quod vel
 - Generale, sunt formidabilia & ea, quæ fiduciam in periculis adferre homini possunt. Neq; tamen circa omnia formidabilia vir fortis versatur, sed in iis intrepide se gerat, quæ ita terribilia sunt, & metum incutiunt, ut constantiam hominis non superent: Inter hæc est præcipuum vita periculum sive mors ipsa.
 - Speciale, est mors bellica. Vir fortis mortem adit & fugit. Fugit, quatenus non appetit: Adit, quatenus non detractat mori, sed ita, ut morte sua de multis præclare mereatur.

IV. Actus est duplex

- 1. *Sustinere*. Fortitudo timorem reprimit difficultatem sustinendo.
- 2. *Aggredi*. Fortitudo audaciam moderatur aggrediendo. *Principaliter tamen est actus sustinendi quam aggrediendi.*

V. Extrema sunt

- 1. In excessu AUDACIA *θρασύτης*, est nimia fiducia in periculis subeundis ex arrogantia quadam & sine ratione.
- 2. In defectu TIMIDITAS *δειλία*, quæ ultra modum metuendo progreditur, fidendo modum deserit.

- VI. Quotuplex? R. Fortitudo est vel
 - Vera, seu virtuosa, quando aliquis ex habitu virtutis virum se præstat.
 - 1. *Civilis*, quæ maxime Fortitudini veræ similis videtur & conspicitur in civibus, qui maxima subeunt pericula, ut honores consequantur, aut etiam infamiam pænasve fugiant.
 - 2. *Militaris seu experimentalis* quando aliquos experientia rei militaris efficit animosos.
 - 3. *Iractanda*, quando quis ira, dolore aut alio aliquo animi affectu concitatus temerè adit pericula.
 - 4. *Fiduciaria, seu in spe collocata*, quando spes certæ victoriæ audaces efficit milites.
 - 5. *Inscia & stolidi*, est eorum, qui ideò aliquid audent, quod periculi magnitudinem sæpe ignorant.
 - Apparens, cuius sunt species

DE TEMPERANTIA V. not:

I. Nomen, cuius observ. } E' τιμολογία. Temperantia nomen habet à temperando, cum voluptates refrænet, moderetur, & temperet. Græcis dicitur σωφροσύνη qf. σώζουσα τὴν φρένα, conservans mentem, aut qf. σώα φρόνησις salva prudentia.

2. Ο'νομαζομένη Vocabulum Temperantia accipitur } 1. Impropiè, quatenus videlicet tribuitur brutis, v. g. apibus, aquila, &c.

2. Generaliter, pro omnium actionum humanarum moderatione. Quo sensu omnes fere virtutes sub se complectitur.

3. Specialiter, pro illa virtutis moralis specie, quæ circa voluptates moderandas occupata.

II. Quid sit; R. Σωφροσύνη ἐστὶ ἡδονῶν καὶ λύπης. TEMPERANTIA est mediocritas circa voluptates & dolores. 3. Ethic. Nicom. 10. Temperantia est virtus mediocritatem servans in appetendis & fugiendis corporis voluptatibus, quæ gustu & tactu percipiuntur. Donald. l. 3. Eth. c. 2.

III. Objectum, est vel } Primarium, seu per se, sunt voluptates corporis, quæ afficiunt gustum & tactum & percipiuntur ex cibo, potu, & venere,

Secundarium, seu per accidens sunt dolores, quatenus ex nimio desiderio voluptatum, vel illarum privatione oriuntur.

IV. Extrema sunt } 1. In excessu, INTEMPERANTIA ἀκολασία est vitium, quo citra delectum quavis voluptates in gustu aut tactu positæ nulla habita honestatis ratione immoderatè expetuntur.

2. In defectu, STUPIDITAS ἀσύνεσις est vitium in aspernandis omnibus etiam necessariis & honestis voluptatibus.

1. Quid sit? R. Frugalitas est temperantia in sumendo nutrimento. In cibo & potu proportio Geometrica est observanda, homines enim plurimum variant.

1. Frugalitas de qua not:

Abstinentia de qua not.

1. Quid sit? R. Abstinentia est frugalitas in moderato cibi usu.

2. Quotuplex? R. Frugalitas est vel

1. In excessu voracitas.

2. Extrema } 2. In defectu nimia abstinentia à cibo.

V. Species, sunt

S. brietas, de qua not:

1. Quid sit? R. Sobrietas est frugalitas in moderato potus usu.

1. In excessu ebrietas sive ebriositas.

2. Extrema } 2. In defectu nimia abstinentia à potu.

2. Castitas

1. Quid sit? R. Castitas est temperantia in moderato Veneris usu.

1. In excessu, salacitas, sive libido.

2. Extrema } 2. In defectu, nimia & contra natura ordinem abstinentia à Venere.

Quid sit? R. Ἐλευθεριότης ἐστὶ μεσότης πρὸς τὰ χρήματα. LIBERALITAS est mediocritas circa pecunias, 4. Ethic. Nicom. 1. Liberalitas est virtus mediocritatem servans in pecuniis modicis dandis accipiendisque. Donald. l. 3. c. 3.

II. Objectum, sunt τὰ χρήματα, pecuniæ, divitiæ seu opes. Per τὰ χρήματα intelliguntur cuncta illa, quorum estimationem nummus metitur.

De LIBERALITATE IV. not:

III. Actiones. Liberalitas consistit tum in

Dando, ubi not: tum

Modus, hic not

1. Personatum

Dantis, Liberalis dat libenter, sine molestia & exprobratione.

Accipientis. Non omnibus est beneficiendum, sed tantum indigentibus, dignis, probis, bene meritis, &c.

2. Quantitas. Pro facultatibus dantis & pro dignitate ac necessitate accipientis beneficia distribuuntur

3. Qualitas. Beneficia accipienti profint, noceant nemini.

4. Tempus. Tum dentur beneficia, cum res exigat: absit itaq; omnis procrastinatio.

5. Locus. Honoris gratia collata beneficia fiant palam: egestatis sublevandæ causâ privatim.

Finis, qui debet esse solâ honestas. Non enim liberales sunt, qui gratia vel ostentationis, vel majoris lucri & remunerationis dant atque erogant.

Accipiendo. Liberalis cavebit, ne aliunde accipiat, quam unde debet, usq; honestis rationibus facultates suas augeat.

1. Quid sit? R. Prodigalitas ἀσώτεια est vitium modum in nimium dando, & parum aut inhonestè accipiendo violans.

1. In excessu, PRODIGALITAS, de qua not:

Simplex, quæ in res quaslibet temere facultates profundit sine ulla spe receptionis.

2. Quotuplex? R. Prodigalitas est vel

Mixta, quæ cum aliis vitiis est conjuncta: seu quæ ab aliis per injuriam aufert, quod aliis immoderate tribuit.

IV. Extrema sunt

1. Quid sit? R. Avaritia ἀνελευθερία est vitium in nimium accipiendo retinendoque modum violans.

2. In defectu, AVARITIA, de qua not:

2. Genera avarorum, sunt tria

1. Eorum, qui dando solum deficiunt interim tamē injustè non accipiunt.

2. Eorum, qui injustè accipiunt & per fas & nefas opes congerunt.

3. Eorum, qui in dando deficiunt & in accipiendo modum excedunt.

Pars II. Philosophiæ moralis.

Caput IX. De Magnificentia.

- I. Nomen, sumitur
- 1. Pro titulo dignitatis, quæ ex Romanorum more salutare consuevimus esse, qui magistratus publici, aut nobilitatis dignitate majori alios antecellunt.
 - 2. Pro eo, quod auctoritatem conciliat: ut *magnificus incessus, magnifica facies.*
 - 3. Pro virtute, quæ decorum servat in magnis sumptibus faciendis.

II. Quid sit? R. ἡ μεγαλοπρέπεια ἐστὶ δαπάνη ἐν μεγάλῃ πρέπεια. **MAGNIFICENTIA** est sumptus in rebus magnis & amplis decorus. 4. *Ethic. Nicom. 2.* Magnificientia est virtus in magnis sumptibus erogandis mediocritatem servans. *Donald. l. 3. c. 4.*

III. Objectum, sunt sumptus magni in quibus erogandis decorum spectatur. Hic 3. not:

- 1. *Persona*, Magnificentiam qui vult exercere non debet esse pauper vel plebejus; sed sit dives & in aliquo dignitatis & honoris gradu constitutus.

2. *Sumptus*, de quibus not:
- 1. Magnorum sumptuum alii aliis sunt majores, alii minores, prout ergo divitiæ unius cujusq; ferunt, expensæ sunt faciendæ.
 - 2. Qui impendit ea, quæ sibi furto, rapinis, fraude aliisq; mediis illicitis acquisivit magnificus dicend' nō est.
 - 3. Sumptus fiant non gloriæ causa sed honestatis, cum voluptate, sine parsimonia.

3. *Opera*, in quæ sumptus fiunt, sunt vel
- Sacra*, quæ ad divinum cultum pertinent: ut *templa, altaria, &c.*
 - Profana* quæ vel
 - Publica*, quæ ad publicum civitatis usum & ornamentum pertinent: ut *theatra, mania, pontes, &c.*
 - Privata*, quæ ipsum magnificum & suos spectant: ut *ædes, horti, vestes &c.*

4. *Discrimen*, Magnificentia & Liberalitatis:

- 1. Magnificentia versatur circa sumptus magnos, Liberalitas verò circa modicos est occupata
- 2. Omnis magnificus est liberalis, non autem omnis liberalis est magnificus.
- 3. Liberalitatis actiones sunt dare & accipere, magnificentia autem sumptus facere.
- 4. Nemo potest dici liberalis erga se & suos, sed tantum erga alios, potest autem aliquis etiam in se & suos esse magnificus.

V. *Extrema* sunt

- 1. *In excessu*, **LUXUS** ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία est inepta & inutilis magnorum sumptuum in res viles & non necessarias profusio ostentationis solum gratia facta.
- 2. *In defectu* **SORDES** μικροπρέπεια est indecora & intempestiva in magnis & splendidis operibus efficiendis parsimonia.

De MAGNIFICENTIA V. not:

Pars II. Philosophiæ moralis.

Caput X. De Magnanimitate.

De MAGNANIMITATE V. not:

- I. Pro fortitudine, quia in periculis summis magnus requiritur animus.
- I. Nomen, } 2. Pro ornamento quodam virtutum omnium, quo sensu per omnes virtutes eam
sumitur } deducit Arist. 4. Eth. 3. & quomodo in singulis se gerat, ostendit.
3. Pro virtute appetitum in magnis honoribus expetendis regente.
- II. Quid sit? R. MAGNANIMITAS μεγαλοψυχία est virtus in magnis & debitis honoribus expetendis vel contemnendis mediocritatem servans. Donald. l. 3. c. 5.
- III. Objectum, est } Generale, sunt τα μεγαλα res magnæ, uti ipsa Etymologia innuit.
} Speciale, sunt honores magni, quia honor omnium externorum bonorum
} maximum. Honor est præmium virtutis tributum à congruente ejus
} judice viro bono, ut ejus virtus refulgeat, ceteriq; ejus exemplo ad
} virtutem excitentur: Pico lom. grad. 8. cap. 24.
- IV. Officium Magnanimi } Primarium, est magnos & meritos honores convenienter & modo
} decenti expetere, vel contemnerè.
} Secundarium, est circa divitias & potentiam, nec non circa fortu-
} nam, tam prosperam, quam adversam ita moderatè versari, ut
} nimirum in rebus secundis animum non efferat, nec in adversis
} despondeat, sed omnem fortunam decenter & moderatè ferat.
- V. Extrema } 1. In excessu, SUPERBIA χαννότης, est vitium, per quod majoribus honoribus,
} quâ digni sumus, nos dignos judicamus. Omnis superbus est stultus & injustus
} 2. In defectu PUSILLANIMITAS μικροψυχία est vitium per quod iis hono-
} ribus nos indignos judicamus, qui tamen jure nobis debentur. Qui hoc vi-
} rio laborant in se ipsos & in ipsam virtutem quadammodo sunt injusti spoliantes
} se honoribus, qui propter virtutem iis debentur: Se ipsos quoq; reddunt suspectos,
} quod sceleris alicujus sibi consciî honores dignos avertentur.

Caput XI. De Modestia.

De MODESTIA V. not:

- I. Nomen, } 1. Generaliter, pro quavis animi moderatione, verecundia & pudore in loquen-
} sumitur } do, stando, incedendo, gaudendo.
} 2. Specialiter, pro virtute circa honores mediocres occupata.
- II. Quid sit? R. MODESTIA est virtus servans mediocritatem in parvis honoribus eo quo decet modo expetendis. Prætor. in Theat. Eth. p. 2. sect. II.
- III. Objectum sunt honores modici & parvi. Differt igitur Modestia à Magnanimitate sicut Liberalitas à Magnificentia: Magnanimitas versatur circa magnos, Modestia circa parvos honores.
- IV. Officium modesti } 1. Appetere debitos & justos, h. e. legitimis mediis acquisitos honores.
} est } 2. Abstinerè à nimis & nobis dignioribus honoribus. Hinc fuga hono-
} rum nec per se laudabilis est, nec culpabilis, sed dum à medio recedit.
- V. Extrema } 1. In excessu AMBITIO φιλοπρέια est vitium quo honores mediocres nimium
} sunt } & præter rationem expetimus.
} 2. In defectu HONORUM CONTEMPTUS ἀφιλοπρέια, est vitium quo
} honores etiam nobis debitos præter rationem aspernamur.

I. Nomen, sumitur

- 1. Generaliter, pro eo, quod quacunque ratione est mansuetam, vel circumsctum.
- 2. Pro lenitudine, quæ aliàs in defectu peccat.
- 3. Propriè pro virtute, quæ inter lenitudinem & iracundiam medium tenet. Dicitur etiam placabilitas, clementia, lenitas &c.

II. Quid sit? R. Πειρότης ἐστὶ μεσότης τοῦ ὀργῶν, MANSUETUDO est mediocritas circa iras 4. Ethic. Nicom. 5. Mansuetudo est virtus, quæ mediocritatem servat circa iram in vindicando & puniendo. Golius lib. 4. Eth. c. 5.

Internum, est iræ seu irascendi appetitus.

III. Objectum, est vel

Externum, sunt omnia ea, quæ iram in animo hominis excitare possunt, ut sunt injuria, damna, contemptus, &c.

De MANSUETUDINE V. not.

IV. Officium mansueti, est iram moderari. Habenda itaq; est ratio

1. *Causarum.* Irascendum est non propter leves, sed solum propter graves & justas causas, pertinentes ad vindicationem & defensionem honoris & cultus divini, patriæ, libertatis, legum conjugum, liberorum, famæ, existimationis & similibus.

2. *Personarum.* Irascendum non imprudenter peccantibus, non mente captis, non superioribus, non bene de nobis meritis, non veniam precantibus, sed improbis & malis.

3. *Modi,* qui consistit in ira frænanda, ne vel honestatis terminos excedat, vel rationibus non cedat, vel primo impetu quicquam fiat, vel ira delicto major sit.

4. *Temporis.* Hic 2. not.

- 1. *Quando?* R. Cavendum est ne nimis tarde in gravioribus, nec nimis citò in levioribus delictis, ne in feriis consultationibus aut tempore gaudii irascamur.
- 2. *Quamdiu?* R. Ira non est diu alenda alias in odium aut furorem vertitur.

1. In excessu IRACUNDIA, cujus not:

1. *Quid sit?* R. Iracundia ὀργιλότης est vitium quo præter modum absque justis causis iræ indulgemus.

1. *Excandescencia* ἀπροχολία qua subito & aperte ob levem causam irascimur subitoque placamur.

2. *Amarulentia* πικρότης qua tardè irascimur, sed iracundiam semel conceptam tam diu retinemus, donec vel vindictam fuerimus consecuti, vel diuturnitate eam concoxerimus.

3. *Crudelitas* βαρύνουσία est iracundia pertinax & aperta quæ absque vindicta placari non potest.

2. In defectu LENITUDO ἀγνώσια est vitium per quod ne justis quidem de causis iræ commovemur. Qui hoc vitio laborant, videntur stolidi & fatui, sicut servili & abjecto animo & ad res præclaras gerendas minus apti.

V. Extrema sunt

VIRTUTES HOMILITICÆ sunt tres

- I. **COMITAS**, de qua not:
- II. **Objectum** sunt hominum congressus seu quotidiana conversatio.
- III. **Officium. Vir Comis**
1. Quantum per honestatem & utilitatem fieri potest, neminem debet offendere, sed potius delectare.
 2. Si non potest omnia aliorum dicta & facta approbare, eos amicè & modestè admoneat, neq; hac in parte eorum offensionem metuat, sed magis honestatem & utilitatem, spectet.
 3. Debet rationem habere personarum. *Præstantioribus auscultare & obtemperare convenit: Inferioribus modestè persuadere; aequalibus consentire.*
- IV. **Extrema** sunt
1. In excessu **ASSENTATIO**, ἀρέσκεια, est vitium, quo præter modum & rationem honestatis in omnibus dictis & factis placere studemus iis, cum quibus conversamur.
 2. In defectu **MOROSITAS** δυσκολία, est vitium, quo præter modum & rationem nemini, ne in honestis quidē rebus & actionibus placere volumus, sed omnia improbamus.
- I. **Quid sit?** R. **VERITAS** seu Veracitas est virtus, per quā id, quod in qualibet re verum est, solius veritatis amore simpliciter & apertè fatemur nihil addendo vel detrahendo. *Golius l. 4.*
- II. **Objectum**, est ipsum verum tum in verbis, tum in factis.
- III. **Officium. Vir verax est**
1. ἐπιεικής, Justus ac bonus, nihil propter commodū privatum dicens vel faciens, quod revera non sit.
 2. ἀδίδναστος, in dictis & factis per omnia sibi similis, nihil in alterius gratiam fingens.
 3. ἐλαττωλικός sua non jactans, sed extenuans potius.
- IV. **Extrema** sunt
1. In excessu **ARROGANTIA** ἀλαζονεία, est mendacium, quo ea, quæ non habemus, nobis arrogamus.
 2. In defectu **DISSIMULATIO** εἰρωνεία, est mendaciū, quo ea, quæ nobis adsunt negamus fingimusq; contraria.
- I. **Quid sit?** R. **URBANITAS** εὐτραπεία est virtus in ludis & joci mediocritatem servans. *Donald. l. 3. c. 10.*
- II. **Objectum**, sunt ludi & joci omnia que delectabilia.
- III. **Officium Urbani.** Ludi & joci sunt liberales & honesti & non tantum oblectationis & sapientiæ sale conditi, sed & personis, locis atq; temporibus accommodati.
- IV. **Extrema** sunt
1. In excessu, **SEVRRLITAS** βαρμολογία, est vitium quo in jocando & modum & decorum excedimus non habita ratione honestatis caterarumq; circumstantiarum.
 2. In defectu **RUSTICITAS** ἀγροικία est vitium, quo neq; jucunda proferre neque aliorum jocos ferre possumus.
- II. **VERITAS**, de qua IV. not:
- III. **URBANITAS**, de qua IV. not:

I. Quid sit? R. Δικαιοσύνη ἐστὶν ἕξις ἧς πρᾶκτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ, καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπραγῆσι καὶ βέλονται τὰ δίκαια. JUSTITIA est habitus quo homines idonei sunt ad agendum ea, quæ justa sunt, eademque etiam agunt & volunt.

l. 5. Ethic, c. 1.

I. Quid sit? R. JUSTITIA UNIVERSALIS est qua omnibus legibus ad publicam societatis conservationem obedientia præstatur. Hæc iustitia omnes in se virtutes complectitur, & tam late patet quam virtus ipsa, nec ab hac differt, nisi quod non tam est virtus nuda, & in se spectata, quàm eadē in usu & exercitio posita. Hornej. l. 3. c. 11.

Universalis
de qua not:

2. Objectum sunt omnium legum & virtutum actiones, sive omnia legitima: unde etiam Iustitia Legalis dicitur.

I. Quid sit? R. JUSTITIA PARTICULARIS est virtus, quæ tam in rerum distributione, quam commutatione ac contractibus & omnibus, in quibus injuria cuiquam fieri potest, ita hominem se gerere docet, ut nec de externis bonis plus sibi vendicet, & minus alteri relinquat, nec rursus de malis minus sibi & plus alteri, quàm par est, & jure illi debetur. Hornejus l. d. Hæc proprie est Iustitia quæ speciale virtutē constituit, quæq; hic consideranda venit.

Particularis,
de qua not:

II. Quotplex?
R. Iustitia
est vel

I. Quid sit? R. JUSTITIA DISTRIBUTIVA ἀνεμενηνὴ est, quæ in distributione rerum externarum pro ratione dignitatis personarum & æqualitatis rerum singulis suum tribuit.

Distributi-
va, de
qua not:

2. Objectum sunt res externæ inter plures dividendæ: ut honores, præmia, pœna, &c.

3. Proportio sit Geometrica, ubi personarum dignitas, & precium rerum distribuendarum spectatur.

2. Quotplex
sit? R. est
vel

I. Quid sit? R. JUSTITIA COMMUTATIVA συναλλακτικὴ est quæ in contractibus & rerum commutatione nullo habito personarum respectu eam servat æqualitatem, ut suum quisque consequatur, & nulla pars defraudetur.

Communi-
tativa,
de qua
not:

2. Objectum sunt res commutandæ seu ipsi contractus & permutationes rerum.

3. Proportio sit Arithmetica, nam hic non personarum respectus, sed simplex rerum æqualitas attenditur

De JUSTITIA III. not:

III. Effectus est JUS, de quo cap. seq. XV.

C

1. Quid fit? R. JUS est Justitiæ effectum, quod in mutuz societatis usu hominibus recta præscribit ratio. Donald. l. 3. c. 7.

1. Quid fit? R. JUS CIVILE *δικαιον πολιτικόν* est quod in societate inter homines liberos & æquales, vel proportione, vel numero ad sufficientem rerum necessariorum copiam colitur.

Naturale *φυσικόν* quod natura omnibus hominibus indidit. Sub hoc comprehenditur etiam illud, quod *ΙCti* vocant *Ius gentium*.

1. Quid fit? R. JUS LEGITIMUM *νομικόν* est quod hominum decreto in societate ad civium salutem est sancitum. Dicitur etiam *Ius positivum*, item *Lex*, & à *ΙCtis* *Ius civile*. LEX HUMANA est decretum factum & promulgatum ab eo, qui publicam auctoritatem in civitate aliqua habet, præscribens quidpiam à subditis servandum, quod ad Reipub. tranquillitatē & utilitatem facere probabiliter putatur. Hornejus l. 4. c. 3.

1. Quid fit? R. Æquitas *ἐπιείκεια* est correctio juris legitimi sive legis eâ parte, qua lex deficit ob suâ generalitatē.

2. Adjunctum est Æquitas, ubi not:

1. τὸ ἀκριβοδικαιον, Summum jus, seu jus strictum
2. ἡ συκοφαντία callida & malitiosa juris interpretatio.

1. Quid fit? R. JUS OECONOMICUM est communio & societas vitæ eorum, qui ejusdem sunt domus instituta ad generis propagationem, & domesticorum sustentationem.

Paternū πατρικόν, quod est inter parentes & liberos
Herile δεσπολικόν, quod est inter dominum & servum.
Matrimoniale γαμικόν, quod est inter maritum & uxorem.

2. Quotuplex fit? R. Est vel

Oeconomicum, de quo not:

III. Oppositum est INJURIA *ἀδικησις* est juris violatio, cum à sciente ac volente invito alicui præter meritum damnum infertur. Dicitur, invito, nam volenti non fit injuria, vel volens non patitur injustum.

De JURE III. not:

Civile, de quo not:

2. Quotuplex fit? R.

Legitimum, de quo not:

II. Quotuplex fit? R. Jus est vel

I. Quid sit? R. **CONTINENTIA** ἐν ἐγκρατεῖα est virtus imperfecta, quâ inordinati affectus omnes, imprimisq; alimenti & veneris, rectæ rationi reluctantes, inviti subjiuntur. *Donald. l. 3. c. 12. vel Continentia est dispositio proba, sequens rationem rectam, quâ homo se abstinere à voluptatibus cupiditate repugnante. Piccolom. grad. 13. c. 14.*

II. Objectum, est vel } *Primum, sunt voluptates corporis, quæ percipiuntur ex gustu & tactu.*
} *Secundarium, sunt voluptates, quæ percipiuntur ex divitiis, honoribus, cupiditate vindictæ.*

Voluptates, ut
CONTINENTIA
de qua not:

I. Quid sit? R. Incontinentia ἀκρασία est, quâ nonnulli contra iudicium rectæ rationis à pravis cupiditatibus quodammodo inviti ad peccandum abripiuntur. *Incontinens partim sciens, partim nolens peccat; eò quod licet universale teneat, tamen in specie singularibus actionibus non applicat.*

I. In excessu,
INCONTINENTIA
de qua
not:

} *Præcipitantiæ, quâ subito per imprudentiam à vehementiori affectu abripimur.*
} *Infirmiæ, quâ aliquandiu pravis cupiditatibus resistentes tandem succumbimus.*

III. Extrema
sunt

2. Quotuplex sit? R. Incontinentia est vel

2. In defectu, cum quis voluptates adeò averfatur, ut ne propter honestam voluptatem aliquid laude dignum suscipiat.

I. Quid sit? R. **TOLERANTIA** ἀνεκτικότητα est virtus imperfecta, quâ res adversas & laboriosas, cum quodam dolore conjunctas, honestatis gratiâ magno animo perferimus. *Prætor. vel, Tolerantia est affectus rationem rectam sequens, quâ homo perfert dolores repugnante irascendi appetitu. Piccolom.*

Dolores,
ut **TOLERANTIA**
de qua
not:

II. Objectum, sunt res adversæ seu dolores, non verò quivis, sed ii præsertim, in quibus plerique succumbunt ex imbecillitate animi & indulgentia.

I. In excessu **PERTINACIA**, est vitium, quo quævis molesta & adversa sine honestatis ratione, tantum ex obstinatione animi perferuntur.

III. Extrema sunt } 2. In defectu **MOLLITIES** μαλακία est vitium, quo nullas planè molestias aut dolores honestatis gratiâ perferre volumus. *Hæc si oriatur ex vitio naturæ, sive gentis, & morbo, excusationem meretur.*

SEMIVIRTUTES versantur vel circa

De VIRTUTE HEROICA III. not:

I. *Nomen.* VIRTUS HEROICA, ἀρετὴ ἡρωικὴ ἀπὸ τῆς ἡρώος ab Aristotele dicitur divina non quod Deorum sit propria, verum quod homo hac virtute præditus ultra communem hominum sortem se q. elevans, diis se quantum humana fert conditio, similem præstat.

II. *Quid sit?* R. VIRTUS HEROICA est habitus animi non tam humana industria acquisitus, quam divinitus quibusdam concessus ad ejusmodi actiones acerrimo impetu & felicissimo successu obeundas, quæ alioquin à communis fortis hominibus præstari non possent. *Gutkhus disp. Eth. 3. th. 21. vel Virtus heroica est virtutis excellentia hominem supra communem seu humanam conditionem elevans. Piccolom. gr. 6.*

III. *Extrema sunt*

In excessu FERITAS, θηριότης est vitium, quo homo excusso rectæ rationis judicio omniq; humanitate projecta ferarum more ea amplectitur & perpetrat, à quibus alioquin humanus animus naturaliter abhorret. *vel Feritas est vitium humanam appetitionem in ferinam commutans, omnem rationis usum excludens ex perversione veri amoris ortum, per quod infra hominis conditionem deprimimur. Piccolom.*

In defectu. Ignavia summa & ineptitudo ad omnem virtutis impetum.

I. *Quid sit?* R. ἡδονὴ ἐστὶν ἐνέργεια τῆς κατὰ φύσιν ἐξέως ἀνεμπόδιστος. VOLUPTAS est operatio non impedita promanans ab habitu, qui est secundam naturam. 7. *Ethic. Nicom. 12. ἡδονὴ ἐστὶ τελείας ἐνεργείας ἰπιγλώμιον τέλος.* Voluptas est perfectæ operationis subsequens signum. 10. *Ethic. 4.*

VOLUPTAS, de qua not:

Cognata seu affinia virtutum sunt

II. *Quotuplex sit?*
R. Voluptas est

1. vel

Animi, quæ ex perfectorum animi habituum actionibus perfecta per se absque dolore est jucunda.

Corporis, quam naturæ necessitati satisfaciens ex rectæ rationis præscripto corpus percipit. *Donald.*

Honestæ, quæ ex honestis actionibus percipitur: *ut tranquillitas & lætitia bonæ conscientia.*

Turpis, quæ ex inhonestis actionibus percipitur: *ut si quis furtis, homicidiis &c. gaudeat.*

Indifferens, quæ ex neutris actionibus percipitur: *ut si quis esu piscium, si hortorum cultura delectatur.*

3. vel

Pura & sincera, quæ nihil habet admixtum turpitudinis aut doloris.

Impura & mixta, quæ aliquid turpitudinis aut molestiæ sibi junctum habet.

4. vel

Humana, quæ hominis naturæ convenit.

Beluina, quæ beluis convenit. *Quot igitur beluarum species, tot sunt voluptatum beluinarum differentia.*

AMICITIA, de qua cap. 20.

II. Nomen, quod sumitur. { 1. Pro rerum naturalium συμπαιδεία inter se, quomodo rebus omnibus creatis quædam inest amicitia.
 2. Pro amabili affectu inter beluas, ut etiam inter hominem & beluas.
 3. Pro mutuo amore in societate civili. In qua significatione hic accipitur.

II. Quid sit? R. Φιλία ἐστὶν εὐνοία ἐν ἀπίπεπονδῶσι μὴ λανθάνουσα. AMICITIA est benevolentia mutua non latens. 8. Ethic. Nicom. 2.

De AMICITIA V. not:

III. Quotuplex sit? R. Amicitia est { 1. vel { Honesta, quæ propter solam honestatem seu virtutis amorem inicitur. Hæc dicitur amicitia per se, perfecta, firma, stabilis & rara, quæ nullis patet calumniis, injuriis & suspicionibus & non nisi inter viros bonos locum habet.
 2. vel { Iucunda, quâ propter voluptatem & jucunditatem quandam plures inter se amore ac benevolentia junguntur. Hanc amicitiam maximè sectantur juvenes, voluptatibus dediti.
 Utiles, quâ propter lucrum plures inter se amore junguntur. Hæc amicitia plerumq; cadit in senes lucro inhiantes.
 3. vel { Æqualis, quâ plures dignitate, moribus, & ætate æquales ob boni alicujus amorem se mutuo amore prosequuntur. Talis est amicitia sodalium, condiscipulorum, collegarum, &c.
 Inæqualis, quâ plures bonis externis, dignitate, virtute, aut ætate inter se differentes amore junguntur. Talis est amicitia mariti & uxoris, patris & liberorum, &c.
 Naturalis φυσική, quam ipsa naturalis inclinatio hominibus conciliat. Est que { Cognata συγγενική, quæ ex sanguinis cognatione oritur. Talis est amicitia paterna, fraterna & cognata specialiter sic dicta.
 Conjugalis γαμική, quam natura per matrimonium inter aliquos conciliat. Talis est amicitia conjugum, item affinium.
 Communicativa κοινωνική & πολιτική, quæ ex societate orta propter civilem rerum communionem inter magistratum & subditum, dominum & servum & similes colitur.

IV. Adjuncta sunt { 1. Benevolentia ἢ εὐνοία est habitus occultus hominem ad bene volendum inclinans, qui accedente consuetudine, in amicitiam transire potest.
 2. Concordia ἢ ὁμόνοια est civilis inter notos consensus, de rebus gravibus, quæ per nos effici possunt.
 3. Beneficentia ἢ δωρευσία, quâ erga amicos voluntatem nostram re ipsa ac factis palam facimus, eosque nobis caros ostendimus.

V. Extrema sunt { 1. In excessu ὑπερφιλία insanus amor, quo in gratiam amici quis nihil non tentare audet, etsi honestatem violat.
 2. In defectu μισανθρωπία fuga hominum & conversationis averfatio.

Caput XX. De Virtutibus intellectualibus in communi.

De VIRTUT. INTELL. IV. not:

- I. Quid sint? R. ἡ δρετὴ θεωρητικὴ εἰς τὴν ψυχῆς λογικῆς, ἢ ψυχὴ τῶν φαντασμάτων ἢ ἀποφάναι ἀλυθδύει. VIRTUS INTELLECTUALIS est habitus animæ rationalis, quo mens nostra vel affirmando, vel negando verum enunciat. 6. Ethic. Nicom. 13.
- II. Subiectum, est ea animi pars, quæ rationalis appellatur. 6. Ethic. Nicom. 1.
- III. Finis, est veritas quam mens investigat
 - 1. Contemplando, quod munus est partis ἐπιστημονικῆς, atque talis veritas contemplativa inde nominatur.
 - 2. Transferendo ad actionem seu usum: & veritas πρακτικὴ dicitur, λογικὴ investigat.
- IV. Quotuplex sint? R.
 - Theoretica seu Speculativa, quæ res necessarias cognitionis gratia investigat. Vel quæ in nuda subiecti consistit contemplatione. Vide c. 22.
 - Practica, quæ res contingentes, propter usum aliquem practicum, inquirat; vel quæ operando se prodit, in quæ illo acquiescit. Vide cap. 23.

Caput XXI. De Intelligentia, Scientia, & Sapientia.

VIRT. INTEL. THEOR. sunt III.

- I. INTELLIGENTIA, de qua not:
 - I. Quid sit? R. ὁ νῦς εἰς τὴν εἰς τὰς δρεχὰς γινώσκουσα. INTELLIGENTIA est habitus mentis, quo principia scientiarum cognoscimus. 6. Ethic. Nicom. 6.
 - II. Objectum, sunt ipsa principia & axiomata artium & scientiarum, cuiusmodi sunt: Omne totum est majus sua parte: equalia equalibus addita efficiuntur equalia: Honestè est vivendum, &c.
- II. SCIENTIA, de qua not:
 - I. Quid sit? R. ἐπιστήμη εἰς τὴν ἀποδεικτικὴ ἐξ ἀναγκαίων. SCIENTIA est habitus demonstrativus ex necessariis. 6. Ethic. 3.
 - II. Objectum, est τὸ ἐπιστητὸν scibile, quod est rerum tantum necessariorum æternarum, & quæ aliter sese habere non possunt.
- III. SAPIENTIA, de qua not:
 - I. Quid sit? R. ἡ σοφία εἰς τὴν καὶ ἐπιστήμη τῶν πρωτότων. SAPIENTIA est intelligentia & scientia rerum præstantissimarum. 6. Ethic. Nicom. 7.
 - II. Objectum, sunt omnes res, earumque causæ, quæ quidem sub hominis cognitionem cadere possunt, cuiusmodi sunt rerum principia & causæ, & ipsæ conclusiones, quæ ex illis efficiuntur.
 - 1. Omnia scire, non quidem singulatim & quoad individua, sed quoad primos fontes. h. e. quoad primarum causarum & principiorum cognitionem.
 - 2. Versari circa difficilia & à sensibus remotissima.
 - 3. Habere cognitionem certissimam.
 - 4. Maximam ad docendum habere aptitudinem.
 - 5. Non propter aliud, sed propter se appeti.
 - 6. Aliis præesse, iisque dominari.

Caput XXII. De Prudentia & Arte.

I. Quid sit? R. φρόνησις ἐστὶν ἐξίς ἀληθείας μετὰ λόγου πρακτικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπων ἀγαθὰ καὶ κακὰ. PRUDENTIA est habitus verus agendi cum ratione circa ea, quæ hominibus bona aut mala sunt. 6. Eth. Nicom. 5.

II. Objectum sunt τὰ πρακτὰ ἢ. e. ea omnia, quæ homini ad bene agendum sunt necessaria.

1. Consultare & inquirere media. Constat enim fine movet voluntas intellectum, ut investiget media idonea.

2. Iudicare, quænam è mediis inventis ad finem adipiscendum magis conducant.

III. Actus sunt

3. Præcipere sive imperare, ut ea quæ judicata sunt perficiantur, qui est actus voluntatis dirigentis moventisq; voluntatē ad executionem, & in hoc actu prudentiæ vis maximè elucet.

Legislatoria de rectè ferendis, & explicandis legibus.

Senatoria, quæ de futuris Reip. negotiis deliberat.

Judiciaria, quæ in foro de rebus præteritis judicat.

Politica, quæ vel

Practica de rectè administrandis Reip. negotiis Estq;

Communis, quæ vel

Oeconomica, quæ est prudentia communis rectè consulendi & prospiciendi de iis, quæ familiæ sunt necessaria.

Privata, quæ nobis ipsis, nostrisq; commodis & utilitatibus rectè prospicimus.

IV. Quotuplex? R. est vel

IV. Cognata sunt

1. Bona consultatio βέλεια est rectitudo consilii, qua bonum finem nobis propositum honestis mediis consequimur.

2. Perspicacitas σύνεσις est habitus rectè judicandi de iis rebus, circa quas prudentia versatur.

3. Sententia γνώμη est viri æqui & boni de dictis & factis aliorum rectum iudicium.

I. Quid sit? R. τέχνη ἐστὶν ἐξίς μετὰ λόγου ἀληθείας ποιητικὴ. ARS est habitus cum recta ratione effectivus. 6. Ethic. Nicom. 4.

II. ARS, de qua not:

II. Objectum sunt τὰ ποιητὰ ἢ. e. illa ex quibus tanquam materia aliquid effici, vel opus aliquod produci potest.

III. Officium artificis, quod consistit

1. ἐν τῷ θεωρεῖν, ut consideret, quomodo debeat ex materia subjecta opus artificiosum producere.

2. ἐν τῷ τεχνάζειν, ut ex præscripto artis operetur.

3. ἐν τῷ γενεῖν, ut opus ipsum producat.

VIRTUTES INTELL. PRACTICÆ sunt

I. PRUDENTIA, de qua not:

INDEX TITULORUM.

PROOEMIUM.

DE Natura & Constitutione Ethica.

pag. 1.

PARS I. PHILOSOPHIÆ MORALIS

De Summo Bono.

Cap. I. De Appellationibus & proprietatibus Summi Boni. pag. 2

II. Quid sit Summum Bonum? 3

III. De Causa Efficiente & Subiecto Summi Boni. ibid.

IV. De Accidentibus Summi Boni. 4

PARS II. PHILOSOPHIÆ MORALIS

De Virtute.

Cap. I. De Virtute in communi, pag. 4

II. De Virtute Morali in communi. 5

III. De Principiis actionum humanarum. 6

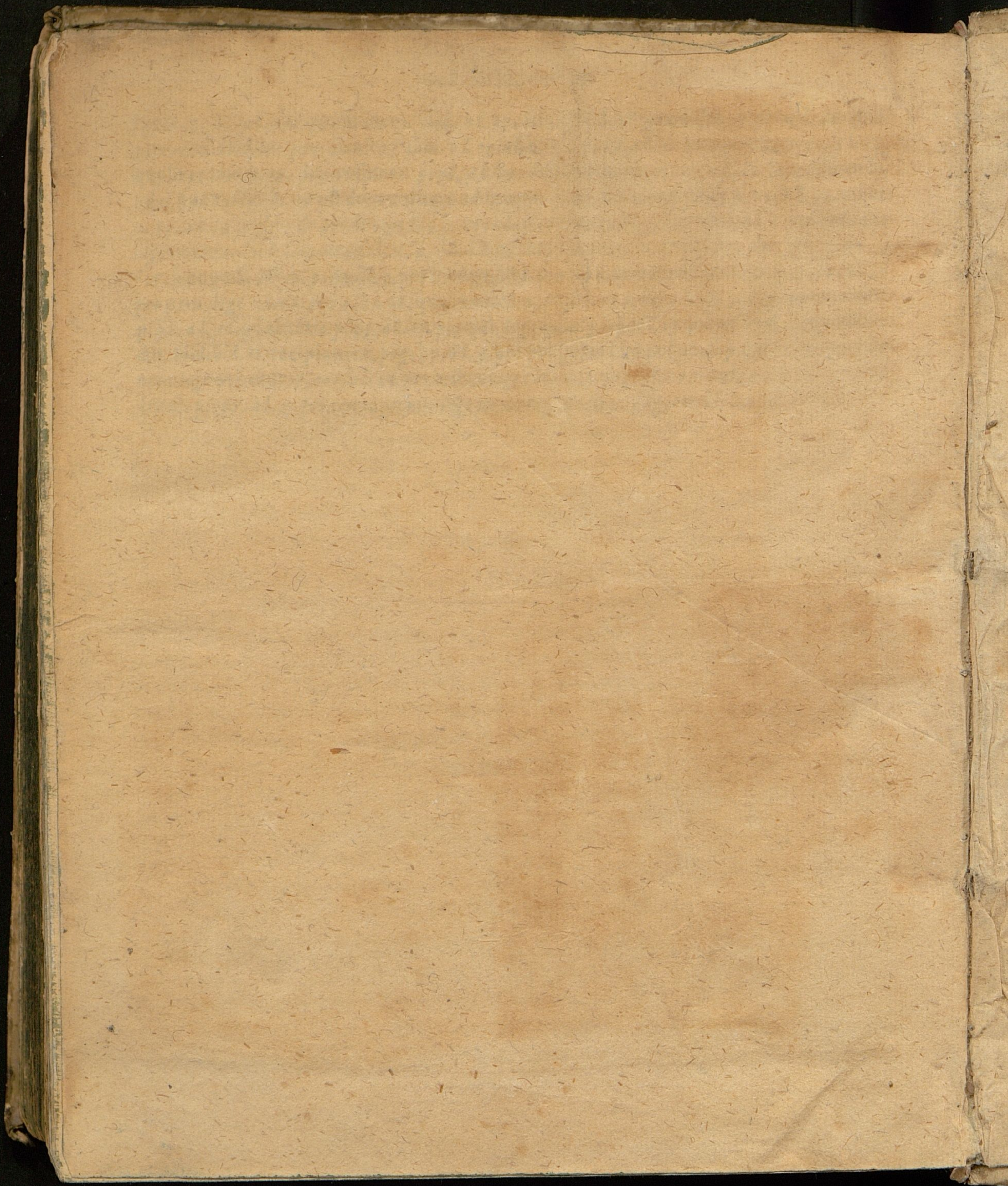
IV. De Affectibus. 7

V. De Divisione Virtutis Moralis. ibid.

Cap. VI. De Fortitudine.	pag 8.
VII. De Temperantia.	9
VIII. De Liberalitate.	10
IX. De Magnificentia.	11
X. De Magnanimitate.	12
XI. De Modestia.	ibid.
XII. De Mansuetudine.	13
XIII. De Virtutibus Homiliticis Comitante, Veritate & Urbanitate.	14
XIV. De Iustitia.	15
XV. De Iure.	16
XVI. De Semivirtutibus, Continentia & Tolerantia.	17
XVII. De Virtute Heroica.	18
XIIX. De Voluptate.	ibid.
XIX. De Amicitia.	19
XX. De Virtutibus Intellectualibus in communi.	20
XXI. De Intelligentia, Scientia & Sapientia.	ibid.
XXII. De Prudentia & Arte.	21

FINIS.

Aug TV A 27

ULB Halle 3
003 615 162

Sb.

VD 17

PRÆCEPTA
ETHICÆ,
SIVE
PHILOSOPHIÆ
MORALIS

Ex Aristotele, aliisque probatis Au-
ctoribus collecta, & adjuvandæ memoriæ
causâ TABULIS Synopti-
cis inclusa

à
M. JOHANNES STIERIO.

EDITIO SECUNDA.

Impensis Johannis Birckneri, Bibliop. Erff.

SCHLEUSINGÆ,
Excusa Typis PETRI FABRI,
ANNO 1635.